

De klimaatopgave in Den Haag: meer ruimte voor groen en blauw

Den Haag verandert in allerlei opzichten. De uitdagingen zijn groot. Er moet vooral veel bij: meer woningen, infrastructuur, werkgelegenheid en vertier. Grote vraag daarbij is hoe in de beperkte publieke ruimte een duurzame inrichting van de leefomgeving bij deze verandering kan aansluiten. Daar is beleid voor nodig. Om enerzijds niet in te teren op groene kwaliteiten en anderzijds deze kwaliteiten te versterken door ze te koppelen aan de klimaatopgave. Groen en blauw zouden daarvoor meer ruimte moeten krijgen.

De verharde binnenstad in de regen. Foto Eelco van der Wal

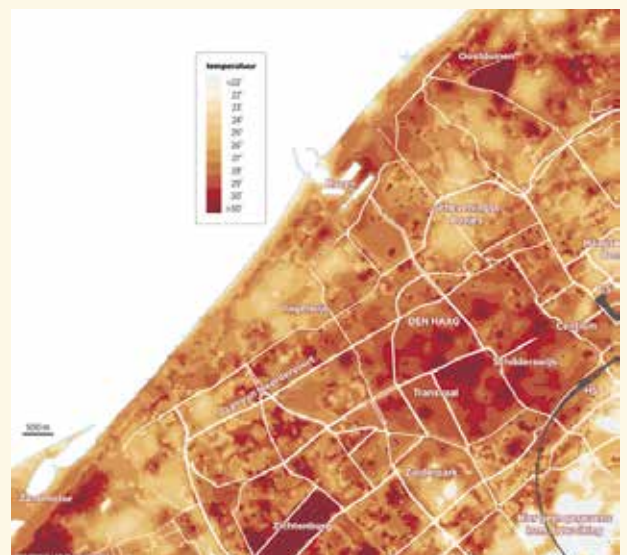
De klimaatopgave loopt parallel aan die van de economie en de integrale samenleving, maar dreigt in een aantal wijken een grote achterstand op te lopen. Omdat het klimaat niet wacht, maar verandert waar we bij staan. In korte periodes moet twee keer zoveel extreme neerslag verwerkt worden als voorheen, en er zijn vaker langere periodes van droogte en hitte. Daarnaast moet de stad beter worden ingesteld op waterveiligheid en tegen verzilting van de ondergrond, vanwege de zeespiegelrijzing en bodemdaling. En alsof dit nog niet genoeg is, hebben we ook te maken met grondwater dat vervuild is vooral door gechlorideerde oplosmiddelen.

Dit alles heeft gevolg voor het gehele watersysteem in de stad, en dus ook voor het ruimtelijk beleid. Als alle ambitieuze plannen die in Den Haag op de rol staan worden uitgevoerd, zal de stad onafwendbaar in toenemende mate worden verhard en verdicht. De sponswerking van de bodem neemt daardoor af. Versnelde afvoer van regenwater en dus wateroverlast zijn het gevolg. Ook worden in de warme droge zomers gezondheid en welbevinden steeds meer benadeeld door

hittestress, fijnstof en luchtvervuiling. De gehele biodiversiteit lijdt hieronder. De bescherming van het watersysteem staat onder druk.

Daarom is aandacht nodig voor het scheppen van ruimte voor de groene dooradering in dichtbebouwde buurten, zodanig dat deze gekoppeld kan worden aan meer water. Meer groen betekent minder temperatuuroitersten, meer waterbuffering, meer binding van fijnstof en meer opname van CO₂ en zwaveldioxide. Meer wateroppervlak betekent minder hitte, meer waterbergend vermogen en betere doorspoeling. Het is deze combinatie van groen en blauw die een mooi stadslandschap oplevert, met veel toegevoegde waarde voor biodiversiteit, levensgeluk en onroerend goed.

Maar ook zit hier een cruciaal scharnierpunt in de ontwikkeling naar een duurzame klimaatbestendige stad. In het jargon 'blue growth' genoemd. Het is groei in kwalitatieve zin. Dat is een uitdaging, want veel plek is er niet. Een kwestie van zoeken en gelegenheden te baat

Hitte in Den Haag: het warmst bij dichte bebouwing en weinig schaduwgroen (Bron: NRC)

De Valkenboskade met fijnmazig blauw en groen: in Segbroek wel, maar niet in Centrum en Laak. Foto Elsbeth van Hijckama Vlieg

nemen. En zo gaandeweg het bestaande grofmazige waternetwerk aanvullen met een fijnmazig systeem dat in alle buurten kan doordringen, ook in de centrale delen. Bijvoorbeeld door het aanleggen van vijvers en watergangen met natuurvriendelijke oevers. Of wetlands en wadi's met een flexibel peilbeheer.

In de nota 'Ruimte voor de Stad' van januari dit jaar worden acht dilemma's aangesneden waarvan er een paar slechts zijdelings relevant zijn voor groen-blauwe stedenbouw. Waarom wordt niet het dilemma groen-blauw versus rood genoemd? Wel wordt het loslaten van regelgeving ten faveure van meer flexibiliteit als mogelijk discussiepunt aangegeven. Dat is zorgwekkend als het gaat om een duurzame stad. Voor groen-blauwe stedenbouw is juist sturing nodig.

Het gaat om samenhangend integraal duurzaamheidsbeleid, dat alleen met consequente regie iets kan opleveren. En de gemeente zal aan de bak moeten, want als in 2018 het kabinet de Nationale Omgevingsvisie heeft vastgesteld, zul-

len de milieueffectrapportage, de watertoets en de kwaliteitsteams moeten plaatsmaken voor één integrale beoordeling. Dan hangt alles af van de prioriteiten die de gemeente zelf stelt. Nu de discussies over de nota 'Ruimte voor de Stad' in volle gang zijn, is er een momentum om een visie op klimaatadaptatie in de stad aan de orde te stellen. En om in de daaropvolgende 'Agenda voor de Stad' meer ruimte voor groen en blauw te claimen.

Als dit goed wordt vormgegeven en gecommuniceerd, als de voorwaarden die hiervoor gesteld worden herkenbaar zijn en draagvlak krijgen, dan zal de maatschappelijke dynamiek zich er als vanzelf naar gaan plooiën. Het is immers in ieders belang. Maar die keuze moet dan wel gemaakt worden. En er is geen tijd te verliezen.

*Elsbeth van Hijckama Vlieg,
werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen*